

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zastępca Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa

URZĄD MIASTA GOSTYNINA
W P P Y N E O

2023-07-13
USZ 1107/23

K
170225
p. Młanowski
Sty

Szanowny Pan

Paweł Witold Kalinowski

Burmistrz Miast Gostynina

ul. Rynek 26

09-500 Gostynin

W odpowiedzi na pismo z dnia:

Znak:

K.7041.1.2023

Nasz znak:

BUWII-903-84(2)/23MK

Data:

Warszawa, 13.07.2023 r.

Szanowny Panie Burmistrzu,

w odpowiedzi na pismo dot. ustalenia danych osobowych cywilów poległych i pochowanych w mogile wojennej w Kraśnicy, w czasie II wojny światowej, niniejszym informuję, iż nasze Oddziałowe Biuro w Łodzi zakończyło kwerendę archiwalną w tej sprawie. W wyniku kwerendy w zasobie IPN oraz ustaleń poczynionych w trakcie śledztwa (sygn. S 5/2019 Zn) prowadzonego przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie „w sprawie zbrodni popełnionych w latach 1939-1944 na terenie pow. gostynińskiego przez funkcjonariuszy gestapo i żandarmerii *Jakuba Pohla, Dehringa, Timma i innych*” trudno jest ustalić dokładną datę zbrodni. W parafialnej księdze zgonów przy nazwiskach części zamordowanych w Kraśnicy widnieje data 26 lutego 1940 r. W toku śledztwa zaś za bardziej prawdopodobną datę przyjęto 28 lutego 1940 r. W dniu 27 kwietnia 1945 r. miała miejsce ekshumacja w Kraśnicy. W „*protokole komisji ekshumacyjnej z otwarcia mogiły i wydobywania zwłok na Drzewcach i Kraśnicy pow. gostyniński w dniu 27 kwietnia 1945 r.*” wpisane zostały 42 ciała, jednak przy dwóch ostatnich osobach widnieje adnotacja o innym miejscu odnalezienia zwłok (ok. 2 km od przeprowadzanej ekshumacji). Ciała te zidentyfikowano jako: Podel Władysław, który został zamordowany w maju 1942 r. w lesie pod Skokami oraz Stawicki Kazimierz zabity w lesie koło Przyskoków w lipcu 1941 r.

Nazwiska te figurują na obecnej tablicy upamiętniającej to miejsce jako osoby, które straciły życie w tym miejscu w lutym 1940 r. Reszta zwłok, została wydobyta z jednego dużego dołu w miejscu obecnego upamiętnienia. Na podstawie przeprowadzonej ekshumacji i śledztwa udało się zidentyfikować następujące osoby:

ADAMIAK KAZIMIERZ
AMBROZIAK FRANCISZEK
BALCERZAK WŁADYSŁAW
BŁASZCZYK WACŁAW
CICHOŃSKI
GARSTKA MATEUSZ
IWANIAK JÓZEF
LEWANDOWSKI WŁADYSŁAW
RADZICKI JERZY
STAŃCZAK STANISŁAW
SUJKA WŁADYSŁAW
SZEPSZEWICZ
TEREBUS WŁADYSŁAW
WIATR WŁADYSŁAW
WOJCIECHOWSKI JAN
WOJTCZAK STANISŁAW
ZIELIŃSKI HENRYK
ŻWAN TADEUSZ.

Większość z ustalonych ofiar to mieszkańcy Gostynina i Kutna.

Odnosząc się do wykazu nazwisk ofiar sporządzonego przez Urząd Miasta, pojawiają się wątpliwości co do miejsca stracenia, wymienionego na tej liście Bartczaka Tadeusza. W księdze parafialnej w zapisie dot. tej osoby jako miejsce śmierci figuruje Kraśnica i data 26.02.1940 r. Na odpisie zupełnego aktu zgonu, wydanego na wniosek żony ofiary, powyższa osoba figuruje jako zamordowana w dniu 27.02.1940 r. w miejscowości Drzewce. Tej daty i miejsca trzymał się również prokurator w postanowieniu o umorzeniu śledztwa. Jednak w protokole ekshumacyjnym dot. miejscowości Drzewce gdzie ekshumowano 10 ciał, ofiary rozstrzelania z 15 czerwca 1941 r. w Gostyninie, wszystkie zostały one zidentyfikowane i brak w nich T. Bartczaka. Nadmieniam, że w zeznaniach żona zamordowanego zaznaczyła, że nie było jej podczas ekshumacji, a wniosek do sądu skierowała na podstawie zaświadczenia wydanego jej przez PCK o zamordowaniu przez Niemców jej męża. Na powyższym zaświadczeniu

widnieje zapis „(...) na podstawie protokołu Komisji Ekshumacyjnej z otwarcia mogiły i wydobywania zwłok na Drzewcach, powiatu Gostynińskiego w dniu 27 kwietnia 1945r. oraz w Kraśny zaświadcza, że Bartczak Tadeusz z Kutna został przez Niemców zamordowany”, Zachodzi duże prawdopodobieństwo pomyłki do jakiej doszło w związku z brakiem uszczegółowienia miejsca rozstrzelania, a podania samej nazwy protokołu ekshumacyjnego. Na podstawie tego zaświadczenia najpierw Sąd Grodzki w Kutnie uznał za zmarłego T. Bartczaka w miejscowości Drzewce, a następnie Urząd Stanu Cywilnego w Kutnie wydał akt zgonu, w którym wpisano 27.02.1940 r. Drzewce. Należy dodać, że w zeznaniach żony T. Żwana możemy przeczytać, że była obecna podczas ekshumacji w Kraśnicy i rozpoznała ona ciało swojego męża, a także Błaszczyka, Adamiaka, Iwaniaka i Bartczaka. Tym samym uważam, że T. Bartczak powinien również znaleźć się na tablicy.

W przypadku, wskazanych nam przez Urząd Miasta Gostynina wykazu ofiar, mieszkańców Żychlina i okolic: Gołębiowskiego, Józwiak Stanisława, Kwiatkowskiego Bolesława, Paradowskiego Stefana, Podleńskiego Józefa, Szurabik Franciszka, Kółeczko Stefana, Szymańskiego Wincenta, nie jest możliwe jednoznaczne stwierdzenie, że powyższe osoby zostały zamordowane w Kraśnicy. W *Aktach śledztwa* widnieje zapis „zamordowani w nieznanym miejscu i dniu w lesie gostynińskim”. W protokołach przesłuchania członków rodzin również nikt nie podał miejsca Kraśnica jako docelowego, każdorazowo używano określenia las gostyniński.

Konkubina B. Kwiatkowskiego - Helena Kowalska - w swoich zeznaniach zaznaczyła, że była obecna podczas ekshumacji przeprowadzanych w 1945 r. w lasach gostynińskich i nie rozpoznała Kwiatkowskiego ani też innego mieszkańca Żychlina.

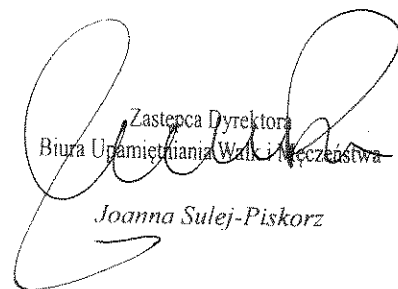
Problem stwarza również wymieniony Gralak Tadeusz - wg zeznań syna ofiary zacytowanych w postanowieniu o umorzeniu śledztwa jego ciało ujawniono podczas ekshumacji w lesie łąckim (na 29 ofiar 4 są NN). Prokurator w umorzeniu śledztwa zaznaczył nieustalony dzień i miejsce 1940 r. Na podstawie akt IPN BU 3049/128 *Formularze w sprawach o stwierdzenie zgonu i uznanie za zmarłego na podstawie akt Zg Sądu Powiatowego w Garwolinie* jest to ofiara egzekucji w Kraśnicy.

Nie ma możliwości ustalenia miejsca zamordowania mężczyzny o nazwisku Lewandowski (nie znamy imienia), ani sierż. WP Szymczaka oraz NN księdza z Kutna. Na portalu straty.pl jako osoba, która została zamordowana w 1940 r. w miejscu Kraśnica widnieje również Staszewski Stanisław. Ze względu na brak bliższych danych nie ma możliwości potwierdzenia lub wykluczenia zamordowania tej osoby w lutym 1940 r. w Kraśnicy. Brak jest również możliwości potwierdzenia lub wykluczenia

rozstrzelania Jatczaka Stefana, który widnieje w „Rejestrze miejsc i faktów zbrodni (...)” z dopiskiem „prawdopodobnie”. Co do Tomczaka Józefa, Rzepnikowskiego, Aftowicz Ireny, Ciszewskiej Stefanii, osoby te zostały zamordowane w styczniu 1945 r. w pobliżu Szpitala Psychiatrycznego w Gostyninie.

Biorąc pod uwagę zebrane wszystkie informacje dot. ofiar, Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w załączeniu przesyła propozycję treści inskrypcji.

Z poważaniem,

Zastępca Dyrektora
Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa
Joanna Sulej-Piskorz

✓ Załączniki:

1. Propozycja treści inskrypcji

✓ Otrzymują:

1. Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie
2. OBUWIM IPN w Łodzi BUWŁd-913-21/23

Sporządził/a: **Magdalena Kwiatkowska**

Propozycja IPN

Godło państwowe

PAMIĘCI

40 MIESZKAŃCÓW GOSTYNINA, KUTNA I OKOLIC
ZAMORDOWANYCH W TYM MIEJSCU
PRZEZ NIEMIECKICH OKUPANTÓW
POD KONIEC LUTEGO 1940 R.,

ZWŁOKI EKSHUMOWANO W KWIETNIU 1945 R.
I POCHOWANO W KWATERZE WOJENNEJ
NA CMENTARZU W GOSTYNINIE

-/ NAZWISKA /-